
ŽAN GASON

HRONOLOGIJA PARISKE KOMUNE

1848.

25. FEBRUAR: — Pad Luja—Filipa, ustavnog kralja, odanog krupnoj poslovnoj buržoaziji. Uloga naroda Pariza bila je presudna. Proklamovana je Republika. Pevalo se: „Kapa dole pred kačketom, na kolena pred radnikom!”

22--26. JUN: — Kavenjakova armija porazila je pariski proletarijat. Ovaj se tukao bez saveznika: „Solo funebr” — veli Marks. „Republika je mrtva” — piše Lamne.

1851.

2. DECEMBAR: — Državni udar Luja Napoleona, uvod u uspostavljanje „drugoga carstva” 1852. godine.

1864.

28. SEPTEMBAR: — Dok francuski metalci osnivaju Topionički komitet, konstituiše se I internacionala — „dete rođeno u pariskim ateljeima a hranjeno u Londonu”, prema formulaciji radnika Bibala.

1868.

MART: — Raspada se francuska sekcija I internacionale. Osniva se tajna sekcija, čiji čelnik je Varlen.

1870.

8. JUL: — Kao zaključak novog procesa, i pariska sekcija internacionale se raspada. Istog dana austrijski ambasador beleži: „Kraljica je jako zagrejana za rat!”

17. JUL: — Kraljevska vlada objavljuje Pruskoj rat.

AVGUST: — Po prispeću vesti o prvim porazima, u Parizu i unutrašnjosti buknule su manifestacije.

2. SEPTEMBAR: — Sedanska kapitulacija. Napoleon III je zatočen.

4. SEPTEMBAR: — U Parizu je proglašena Republika. Nova vlada naziva sebe vladom „nacionalne odbrane“, ali pomišlja tek na pregovaranje s Bizmarkom, jer bi pobedonosna protivofanziva značila pobjedu naroda.

19. SEPTEMBAR: — Žil Favr, emisar građanskih republikanaca, sastaje se s Bizmarkom u Ferijeu. Pariz je opsednut (pad Šatijona).

KRAJ SEPTEMBRA: — Centralni republikanski komitet dvadeset pariskih arondismana (pod pritiskom pariskog življa, sekcije internacionale i drugih ekstremno levih struja) zahteva osnivanje „Komune“, radi borbe na život i smrt.

27. OKTOBAR: — Bazen predaje Mec Prusima.

31. OKTOBAR: — Neuspeh ispada iz Buržea. Nacionalna garda manifestuje u prilog uklanjanja nesposobnih i zauzima „Gradski hotel“.

9. NOVEMBAR: — Gambeta se laća organizovanja armija Loare. Pobjeda Francuza kod Kulmijea koja uznemirava Bizmarka. Ali u Parizu general Troši ne poduzima ozbiljnije mere.

30. NOVEMBAR: — Neuspeh ispada iz Šampinija.

1871.

6. JANUAR: — „Crvena objava“, koju su redigovali Eduard Vajan i Žil Vale, obznanjuje nesposobnost građanskih republikanaca i traži Komunu.

19. JANUAR: — Neuspeh ispada kod Bisenvala.

22. JANUAR: — Poslednju parisku manifestaciju u prilog poslednje odbrane razbila je mobilna garda generala Venoja.

23. JANUAR: — Žil Favr pregovara u Versaju s Bizmarkom o kapitulaciji Pariza.

28. JANUAR: — Sklapanje primirja.

8. FEBRUAR: — Izbor Narodne skupštine, koju pretežno čine poslanici naklonjeni brzom skla-

panju mira. Skupština zaseda prvo u Bordou, potom u Versaju. Bira Tjera za „šefa izvršne vlasti“.

26. FEBRUAR: — Tjer i Bizmark u Versaju potpisuju preliminarne dokumente o sklapanju mira. Francuska ustupa Alzas-Loren.

1—3. MART: — Defile Prusa u Parizu.

10. MART: — Versajska skupština ukida moratorijum nad zakupninama i rokovima plaćanja. Nasuprot junu 1848. godine, sitna buržoazija Pariza, teško pogođena, staje na stranu radnika.

18. MART: — Tjer hoće da oduzme topove narodnoj gardi Pariza. Neuspeh te operacije primorava ga da sve javne službe povuče u Versaj. Centralni komitet garde je za sedište odabrao „Gradski hotel“.

26. MART: — Izbor Pariske komune.

27. MART: — Armija okončava sedmomesečnu opštinsku autonomiju naroda u Krosou; predsednik opštine je bio radnik Dimej.

28. MART: — Komuna se smešta u „Gradski hotel“, u znaku narodne svetkovine.

2. APRIL: — Komuna dekretom odvaja crkvu od države. Za vreme III republike ovo će biti izvršeno tek 1906. godine.

Versaj napada i nanovo zauzima Kurbevoa.

3. APRIL: — Neuspeh zakasnelog marša na Versaj.

4. APRIL: — Oborena je Marsejska komuna.

KRAJ APRILA: — Napokon je skršena Lionska komuna.

6. APRIL: — Dekret o taocima. Pre pogubljenja zarobljenika Versaja, Komuna hapsi osobe za koje je dokazano da su u vezi s Tjerovom vladom; ovi će stradati tek za vreme nereda „krvave nedelje“.

8. APRIL: — U Ruanu, Žil Favr od nemačkog generala fon Fabrisa dobija ovlašćenje da slobodno grupiše trupe oko Pariza i da povрати zarobljene oficire. Uspostavlja se strateška saradnja između Makmahona i princa od Saksonije (u Sen-Deniju).

11. APRIL: — Versajci započinju da bombarduju Pariz.

16. APRIL: — Organizovanje u radničke zadruge ateljea koje su napustili njihovi vlasnici.
20. APRIL: — Zabrana noćnog rada u pekarama.
23. APRIL: — Eduar Vajan osniva komisiju za reorganizovanje prosvete prema načelima besplatnosti i svetovnosti.
28. APRIL: — Manifest Komune poljskim radnicima: ZEMLJU SELJAKU, ORUĐE RADNIKU, RAD ZA SVE. Tjerova blokada je efikasna: seljaci smatraju komunare pristalicama opšte podele dobara („partageux”), te nije ostvareno jedinstvo radnih klasa gradova i sela.
1. MAJ: — Imenovanje Komiteta za opšte blagostanje.
9. MAJ: — Pad tvrđave Isi. Imenovanje drugog Komiteta za opšte blagostanje (Od, Delekliz).
14. MAJ: — Pad tvrđave Vanve.
15. MAJ: — Manifest prudonovske manjine protiv diktature Komiteta za opšte blagostanje.
20. MAJ: — Internacionala okrivljuje manjinu.
21. MAJ: — Zahvaljujući izdajstvu, Versajci ulaze u Pariz. Početak „krvave nedelje”, u kojoj će pasti 30.000 žrtava.
22. MAJ: — Delekliz obznanjuje da je „kucnuo čas za revolucionarni rat”. Ali nesrazmera u snagama je prevelika i borbe teku u vidu borbi u četvrtima grada.
23. MAJ: — Izazivaju se golemi požari ne bi li se zaustavilo napredovanje Versajaca, koji zauzimaju Monmartr. Smrt Dombrovskog.
24. MAJ: — Pad Panteona. Evakuacija „Gradskog hotela”.
25. MAJ: — Smrt Delekliza na barikadama Šato-d-oa.
26. MAJ: — Poslanik Milije, koji je bio posrednik za izmirenje, streljan od strane Versajaca.
28. MAJ: — Osvajanje Per-Lašeza. Masovna streljanja pred „zidom komunara”. Varlenova smrt. U ulici Rampono ispaljen poslednji hitac.
30. MAJ: — Karl Marks, koji je oduševljeno i brižno pratio zbivanja u Parizu, sastavlja Poslanicu Generalnog saveta Internacionale: „Radnič-

ki Pariz će, sa svojom Komunom, uvek biti slav-
ljen kao slavni preteča jednog novog društva.”

31. MAJ: — Pošto je kazao — „Sunce zakriljeno
leševima, stravičan prizor koji će za pouku slu-
žiti” — Tjer održava stanje opsade. Pogubljenja
se nastavljaju u Bulonjskoj šumi. Najveći broj
zarobljenika zatočen je u logoru Satori. Masovna
deportovanja ...

28. NOVEMBAR: — Pogubljenje Ferea i Rosela.

1872.

30. NOVEMBAR: — Varlen, koji je ubijen 28.
maja 1871. godine, ... osuđen je u odsustvu na
smrt.

Preveo s francuskog
TIHOMIR VUČKOVIĆ

REPUBLIQUE FRANÇAISE

1871

LIBERTÉ ÉGALITÉ FRATERNITÉ

1871

MAIRIE DU 3e ARRONDISSEMENT

FOURNITURES GRATUITES

aux

ÉLÈVES DES ÉCOLES COMMUNALES

**Nous informons les parents des élèves
qui fréquentent nos écoles qu'à l'avenir
toutes les fournitures nécessaires à l'in-
struction seront données gratuitement par
les instituteurs qui les recevront de la
Mairie.**

**Les instituteurs ne pourront, sous aucun
prétexte, faire payer des fournitures aux
élèves.**

Paris, le 28 avril 1871.

Les Membres de la Commune.

MR. ARNAUD,
DEMY,
DU PONT,
PINDY.